

Põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori koolitusvajadus

Küsitluse analüüs

Tallinn 2016

1 Sissejuhatus

Põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris on järjest olulisemaks muutumas sektori reaalseid vajadusi arvestav teadmussiire. Seetõttu korraldas Maaeluministeerium koostöös valdkondlike erialaliitude ning -võrgustikega ajavahemikul 2.–16.05.2016 küsitluse „Põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori koolitusvajadus“. Küsitluses käsitleti koolitustena erinevaid teadmussiirde vorme laiemalt: infopäev, kombineeritud infopäev, täienduskoolitus, konverents, elektroonilised infomaterjalid, infomaterjalid paberil, esitlustegevus, ettevõtte külustus ning õpiring (edaspidi koondnimetusena *koolitused*).

Küsitluse peamiseks eesmärgiks oli saada ülevaade koolituste hetkeseisust ja koolitusvajadustest põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris.

Ülesandeks oli leida vastused kahele peamisele küsimusele:

- Milliseid teemasid käsitlevate koolituste järele on sektoris suurem vajadus?
- Millised on koolituste puhul olulisemad korralduslikud aspektid?

Küsimuste formuleerimiseks ja küsitluse kavandamiseks konsulteeriti teadmussiirde komisjoniga (edaspidi *komisjon*), mille ülesandeks on jälgida põllumajandusteaduste, teadmussiirde ja nõustamisteenuse arengut ning tootjate vajadusi ja keskkonnateadlikkust. Lisaks on komisjoni ülesandeks jälgida asjakohaste riiklike strateegiadokumentide prioriteete ning teha ettepanekuid Eesti maaelu arengukava 2014–2020 teadmussiirde ja nõustamisteenuste meetmete rakendamise kohta.

Küsitluse töödokument esitati komisjoni liikmetele kommenteerimiseks ja ettepanekute tegemiseks; asjasse puutuvad protokollid ja komisjoni liikmete nimekiri on kättesaadavad Maaeluministeeriumi kodulehelt (<http://www.agri.ee/et/teadmussiirde-komisjon>).

2 Küsitluse ülesehitus

Küsitlus viidi läbi veebipõhiselt ning otselinki küsitlusele levitasid teadmussiirde komisjoni liikmed, Maamajanduse Infokeskus ning Maaeluministeerium.

Küsitlus koosnes 10 küsimusest. Vastamiseks sai märkida sobiliku variandi või täita lüngad. Sobilikke variante võis märkida mõne vastuse puhul mitu. Küsitlus oli anonüümne, kuid ära tuli märkida ettevõtte peamine tegevusvaldkond ning ettevõtte suurus.

Küsimused olid järgmised:

- 1) Mis on Teie põhitegevusvaldkond?
- 2) Kui mitu töötajat on Teie ettevõttes?
- 3) Palun nimetage oma valdkonnas kuni viis kõige olulisemat teemat koolitustegevusteks.
- 4) Milline tegevusvormidest oleks teadmiste edastamiseks kõige sobivam?
- 5) Mis on koolituse puhul kõige olulisemad tegurid?
- 6) Keda eelistate koolituse korraldajana?
- 7) Mis põhjustel jääb Teil kõige sagedamini koolitustel osalemata?
- 8) Milliseid infokanaleid Te kasutate, et saada infot toimuvatest koolitustest?
- 9) Millal on kõige sobivam aeg koolitustel osalemiseks?
- 10) Milline nädalapäev sobiks kõige paremini koolituste korraldamiseks?

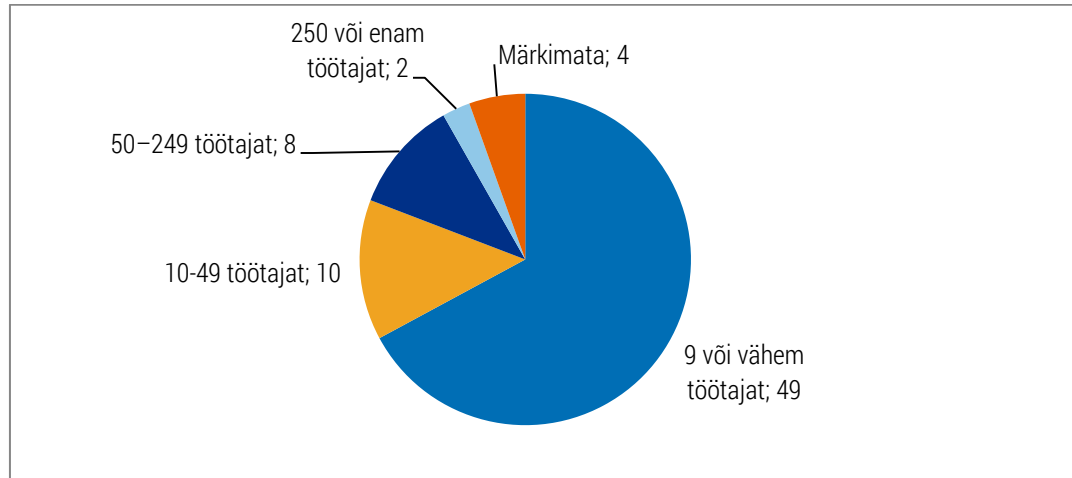
Edasises analüüsis on esitatud vabavastustes ja kommentaarides jäetud vastanute kirjaviis muutmata.

Kõik vastanud ei andnud vastusi kõikidele küsimustele, seetõttu võivad järgnevas tabelites toodud vastuste arvud erineda vastanute koguarvust.

3 Küsitluses osalenud

Küsitlusele laekus 73 vastust. Kahe esimese küsimuse põhjal, kus vastajal paluti märkida oma ettevõtte suurus ning peamine tegevusvaldkond, võib öelda, et kõige aktiivsemad vastajad olid 9 või vähema töötajaga väikeettevõtjad (49 vastanut) ning peamiselt tegelesid vastajad loomakasvatusega (20 vastanut) ja segapõllumajandusega (19 vastanut). Joonisel 1 on toodud vastanute jaotus ettevõtte suuruse järgi ning sellelt nähtub, et 250 või enama töötajaga suurettevõtteid osales küsitluses kaks, neist üks tegeleb joogitootmisega ning teine loomakasvatuse, liha töötlemise ja säilitamise ning lihatoodete tootmisega. Võrdsemalt oli vastajaid 10–49 ja 50–249 töötajaga ettevõtetest (vastavalt 10 ja 8 vastanut). Neli vastanut oma ettevõtte suurus küsitluses ära ei märkinud.

Joonis 1. Ettevõtte suuruse jaotus

Peamise tegevusvaldkonnana märgiti põhiliselt loomakasvatust (20 vastanut) ja segapõllumajandust (19 vastanut), mõnevõrra vähem mitmeaastaste taimede kasvatust (14 vastanut) ning metsakasvatust ja muid metsamajanduse tegevusalasid (12 vastanut). Üheaastaste põllukultuuride kasvatust ja metsamajandust abistavaid tegevusi märkis oma tegevusalaks võrdset 10 vastanut (vt Tabel 1). Vastanutest 15 nimetas oma ettevõtte peamiseks tegevusvaldkonnaks ühe tegevuse ning 58 nimetas ettevõtte peamiseks tegevusvaldkondadeks 2–9 erinevat tegevusvaldkonda. Kolmel juhul, mil tegevusvaldkonnaks märgiti „muu“, nimetati mesindust, hobusekasvatust ning taimekasvatuse abitegevust (EMTAK kood A01611).

Tabel 1. Põhitegevuste jaotus vastanute vahel

Põhitegevusvaldkond	Nimetamisi
A014 Loomakasvatus	20
A015 Segapõllumajandus	19
A012 Mitmeaastaste taimede kasvatus	14
A021 Metsakasvatus ja muud metsamajanduse tegevusalad	12
A011 Üheaastaste põllukultuuride kasvatus	10
A024 Metsamajandust abistavad tegevused	10
A016 Põllumajandust abistavad tegevusalad ja saagikoristusjärgsed tegevused	8
C103 Puu- ja köögivilja töötlemine ja säilitamine	7
Muu, nimetamata tegevusvaldkond	6
C108 Muude toiduainete tootmine	4
C105 Piimatoodete tootmine	3
C101 Liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine	2
A013 Taimede paljundamine	1
A022 Metsavarumine	1
C104 Taimse ja loomse õli ja rasva tootmine	1
C107 Pagari- ja makarontoodete tootmine	1
C110 Joogitootmine	1
C106 Jahu ja tangainete, tärklise ja tärklisetoodete tootmine	0
C109 Valmis loomasööda tootmine	0

Vastanutest märkis oma ettevõtte tegelevaks tavategevustega 49 ning mahetegevustega 22. Kaks vastanut märkisid oma ettevõtte tegelevaks nii tava- kui ka mahetegevustega.

4 Teemade vajalikkus

Küsitluses paluti vastajatel välja tuua oma valdkonnas kuni viis kõige olulisemat teemat koolitustegevusteks. Teema sõnastus oli soovitatav märkida laiendatult ehk näiteks mitte „taimekaitse“, vaid „looduslikud vahendid taimekaitses ja väetamisel“.

73 vastanust ei märkinud ühtegi teemat 15. Teised esitasid vähemalt ühe teema ning maksimaalse hulga ehk 5 teemat pakkusid välja 25 vastanut (vt Tabel 2).

Tabel 2. Teemade esitamise jaotus vastanute vahel

	1 teema	2 teemat	3 teemat	4 teemat	5 teemat
Vastanute arv	58	54	41	37	25

Küsitluses esitatud teemad on jaotatud parema ülevaate saamiseks viide kategooriasse:

- 1) taimekasvatuse;
- 2) loomakasvatuse;
- 3) toiduainetööstuse;
- 4) metsanduse;
- 5) ettevõtte majandamine.

Mahetegevuste valdkonda, mis kajastab kõiki nimetatud kategooriates esitatud andmeid, on käsitletud eraldi peatükis 9.

Analüüsimiseks jaotati kõik teemad nimetatud viide kategooriatesse. Juhtudel, kus vastus oleks võinud sobida mitmesse kategooriasse, valiti neist üks kõige sobivam, sest sisu ja teema rõhuasetust ei olnud võimalik täpselt määratleda.

Järgnevates tabelites toodud vastuste arvud võivad erineda vastanute koguarvust, sest mõned esitatud teemad ei olnud esitatud koolituse teemana (nt „Muid teemasid pole“).

4.1 Taimekasvatuse teemad

Taimekasvatuse kategooriasse esitati 38 teemat; need on kirjas tabelis 3 (kirjaviisi muutmata).

Tabel 3

Nimetatud teema	Nimetamisi
Looduslikud vahendid taimekaitses ja väetamisel	4
Biostimulaatorite kasutamine	1
Erinevate mullaharimisviiside agronoomilised ja majanduslikud aspektid	1
Erinevate rohttaimede mõju piima kvaliteedile	1
Kartuli kasvatamine	1
Koresööda varumine, tegemine (hein, silo, põhk), ladustamine	1
Liigirikuse säilitamine ja suurendamine püsirohumaadel ja looduslikel rohumaadel	1
Looduskaitsetised piirangud	1

Nimetatud teema	Nimetamisi
Looduslike rohumaade hooldamine, nõuetele vastavus	1
Loodussõbralikkus	1
Mahe kartulikasvatus	1
Mahe maasikakasvatus	1
Mahe marjakasvatus- mustsõstar	1
Mahe väetised puuviljakasvatustes	1
Mahekasvatuse taimekaitse puuviljaaias	1
Mahetootmises kasutatavad taimekaitsevahendid ja väetised	1
Mulla mineraalse koostise mõjutamine	1
Mullaharimise vähendamise võimalused teraviljakasvatustes	1
Mullakaitse, maa harimine ja väetamine mahepõllumajanduses	1
Pikaajaliste rohumaade pealtparandamise võimalused otsekülvi võtetega	1
Põldude joonistamine ja kui vaja muutmine	1
Põldude korrashoid	1
Põllumuldade veerežiimi lühiajalise parandamise võimalused (mutt-drenaazi kasutamine).	1
Rohumaaviljelus	1
Rohusilo optimaalne tihendamine tranšees ja virnas	1
Seemnekasvatus	1
Taimede tundmine	1
Taimekaitse	1
Taimekaitsevahendite säästlik kasutamine	1
Teraviljade kvaliteet ja seda mõjutavad tegurid	1
Täppisviljelusmeetmete kasutamisel kogutud andmestike töötlemise vahendid ja meetodid	1
Uued õunasordid eesti kliimas	1
Viljapuu- ja marjakasvatustes kasutatavad looduslikud kahjurite tõrjemeetodid	1
Õunapuude kaitsmine kahjurite eest	1
Õunapuude võimalike väetiste kasutamine mahepõllumajanduses	1

4.2 Loomakasvatuse teemad

Loomakasvatuse kategooriasse esitati 55 teemat; need on kirjas tabelis 4 (kirjaviis muutmata).

Tabel 4

Nimetatud teema	Nimetamisi
Lihaveiste kasvatamine/realiseerimine	2
Aretus ja jõudluskontrolli probleemid	1
Haiguste ennetamine	1
Hobuste aretusväärtuste ja geneetilise väärtuse hindamine	1
Hobuste tervishoid, söötmine	1
Hobutöö kasutus keskkonnakaitse nõuetest ja metsa majandamise vajadustest lähtudes	1
Jõudluskontroll ja edukas tõuaretus	1
Kitsede haigused, parasiidid ja nende profülaktika	1
Kitsekasvatus	1
Kitsepiimatoodete valmistamine	1
Kodulindude kasvatamine	1
Kohalike söötade kasutamine loomakasvatustes	1
Kuidas liha töödelda	1

Nimetatud teema	Nimetamisi
Kuidas tõlgendada terminit "ülekarjatamine" hobusekasvatuse kontekstis, kus teatud juhtudel on hobuste heaolu tagamiseks vajalik hoida neid päeval võimalikult kaua karjamaal, kuid samas tuleb vältida nende n.ö. ületoitumist värskest karjamaarohust. Piiratud karjamaa on pealtnäha justkui ülekarjatatud kuid tänu sellele on välistatud teatud riskid hobuste tervisele.	1
Lammaste haigused ja nende ennetamine	1
Lammaste söötmine	1
Laudas loomade pidamine, jootmine, söötmine koresöödaga, sööda ratsioonide koostamine erinevatele looma gruppidele (eri vanuses).	1
Lihatallade nuumamine mahelambakasvatases	1
Lindude haigused	1
Lindude pidamise nõuded	1
Looma tervis	1
Looma tervis ja heaolu	1
Loomade kasvatus	1
Loomakasvatus (veised)	1
Loomakasvatus majandusharuna (mitte lemmikloomadena)	1
Loomakasvatuse finantsanalüüs	1
Loomakasvatases, tõuaretus	1
Loomakasvatust puudutav seadusandlus ja selle tõlgendused	1
Mahe küülikukasvatus	1
Mahetootmine	1
Mesindus	1
Mesinduse vajalikkuse selgitamine kõigile põllumajandusega tegelevatele valdkondadele	1
Mesinike koostöö loomakasvatajatega	1
Mesinike koostöö tava põllumeestega	1
Millised tingimused on hobuste aluspanu (lehtpuu-saepuru koos vähese konsentratsiooniga hobusesõnniku) komposteerimisel	1
Munakanakasvatus	1
Noorloomade üleskasvatamine	1
Ohustatud hobusetõugude genofondi säilitamine	1
Piima valgu- ja rasvasisaldust mõjutavad tegurid	1
Piimalehmade- ja noorkarja söötmine	1
Piimaveiste aretus	1
Piimaveiste söötmine	1
Põhisööda tootmine ja kvaliteet	1
Riik ei hinda mesilaste tollemiseefekti ega toeta mesinikke	1
Sigimine	1
Suhtlemine loomadega	1
Söötmine	1
Tervisehoid, Värkimine, verevõtmised	1
Toetused mahelambakasvatases, nõuetele vastavus, toetusõiguslikkus, kontrollid ja toetuste vähendamine	1
Udarapõletikud veistel	1
Veiste kasvatamine suvel, karjamaal koplites. Karjused, jootmine, looma tervis , vasikate märgistamine, vajalike dokumentide esitamine JKK, PRIA-sse	1
Veiste söödatootmine	1
Veiste terviseprobleemid	1

Nimetatud teema	Nimetamisi
Viirushaigused veistel	1

4.3 Toiduainetööstuse teemad

Toiduainetööstuse kategooriasse esitati 38 teemat; need on kirjas tabelis 5 (kirjaviis muutmata).

Tabel 5

Nimetatud teema	Nimetamisi
Laboriteemaline koolitus	3
HACCP verifitseerimisega seotud koolitus	2
Keskastme toiduhügieeni 24H koolitus	2
Toiduhügieeni sisekoolitaja koolitus	2
Ergonoomika toiduainetööstuses	1
Erinevad toiduvaldkonna standardite (BRC, IFS, FSSC, ISO jms) koolitused	1
Hügieen	1
Juustu- ja kohupiimatoodete tegemine	1
Juustuvalmistaja	1
Jääkproduktide kasutamine	1
Kodune kitsepiimatoodete (juust, jogurt jm) valmistamine	1
Kuidas tuua toidu sensoorne analüüs praktikasse	1
Kvaliteedijuhtimine toiduainetööstuses	1
Kvaliteedistandardite rakendamine toiduainetööstuses	1
Lihatoodete tehnoloogia.	1
Lihatoodete valmistamine	1
Liini operaator	1
Mahetootmises rakendamist leidvad uued tootmisvõtted arengusuunad	1
mee müügihindade dikteerimine kaupluste kettide poolt	1
Pakendiaruandlus	1
Piima tootmine ja sellega seonduv seadusandlus	1
Puhastuspäev	1
Standardite koolitus	1
Toidu kõrvalmaitsete ja lõhnade põhjused	1
Toiduainete märgistus	1
Toiduainete töötlemine ehk oma toorainest lõpp-produkti valmistamine ja turustamine	1
Toiduainete töötlemiseks hoonete/sisustuse vastavusse viimine nõuetele	1
Toiduhügieeni koolitus	1
Toiduohutuse reeglid ja rakendamine tootmisettevõttes	1
Tootarenduse teemalised koolitused	1
Tootmise ökonomika	1
Võivalmistaja	1
Väiketootja tootmises raiskamise vähendamise õpetamine	1

4.4 Metsanduse teemad

Toiduainetööstuse kategooriasse esitati 23 teemat; need on kirjas tabelis 6 (kirjaviis muutmata).

Tabel 6

Nimetatud teema	Nimetamisi
Ergonoomilised töövõtted erivanuseliste puistute hooldamisel ja raiumisel	1
IT spetsialist, kes tunneks metsamajanduslikke põhialuseid- metsanduslikud terminid, metsakasvatuse põhiprotsess	1
Juurepessu tõrjumine taimekaitsevahendeid kasutades	1
Kaldakaitsevööndis olevate metsade majandamine	1
Looduskaitse praktilised vajadused ja korraldus	1
Mesinike koostöö metsa-omanikega, korjema rikastamise osas..	1
Metsa kõrvalkasvatuse võimalused, energiavõõsa	1
Metsade majandamine looduskaitsealal	1
Metsakasvatus	1
Metsakultuuride hooldus	1
Metsamasinate diagnostika	1
Metsamasinate operaatorite koolitus	1
Metsamasinate tehnoloogilised uuendused	1
Metsamaterjali turustamise võimalused ja hindade kujunemise alused	1
Metsamesindus	1
Metsauuendus	1
Mootorsaagide sh võsalõikajate hooldamine ja kasutamine	1
Noore metsa hooldamine, perspektiivsete tulevikupuuliikide valik	1
Puiduvarumistehnoloogiad	1
Raiete liigid	1
Simulaatorite kasutus metsamasina õppes	1
Ulukikahjustuste ennetamine metsas	1
Väikemetsaomanikule sobilike käsitööriistade tutvustamine	1

4.5 Ettevõtte majandamise teemad

Ettevõtte majandamise kategooriasse esitati 55 teemat; need on kirjas tabelis 7 (kirjaviis muutmata).

Tabel 7

Nimetatud teema	Nimetamisi
Turustamine	3
Ekspordikoolitus	2
Müük	2
Raamatupidamine, äriplaani koostamine, omahinna arvutamine	2
Riskide juhtimine	2
Tootearendus	2
Tootearenduspäevad	2
Bilansi lugemise oskus	1
Euro- ja siseriiklike toetuste meetmepõhised õppepäevad	1
Europrojektid ja muud rahastusmeetmed	1
Farmikülastused teistes riikides	1

Nimetatud teema	Nimetamisi
Finantsmajandus	1
Finantsvahendite hankimine	1
Iga-aastased õigusaktide muudatused	1
IT lahendused	1
Kuidas Eesti turul ellu jääda	1
Kuidas teha oma firmas raamatupidamist	1
Kust saab rahalist abi algajaettevõtja	1
Kvaliteedijuhtimine	1
Kvaliteedijuhtimissüsteemid ja siseaudiitorite koolitus	1
Lisarahastusvõimalused veistekasvatusele	1
Maaettevõtluse võimalused ilma maata ja kohaliku turuta	1
Maksud	1
Maksundus	1
Mis on mahe? Kas mitte midagi tegemine või tark maaharimine?	1
Pindalatoetuste taotlemine e-PRIA-s	1
PLK alade hooldamine	1
PRIA selgitus/tõlgendus toetusmeetmete kontrollimisel	1
Projektide koostamine (toetuste saamiseks)	1
Põllumajanduslik raamatupidamine	1
Raamatupidamise programm	1
Sanktsioonidesse takerdumised	1
Seadusandluse muudatused	1
Seonduvad erialamessid	1
Tarbija meeldivusuuringud ja nende läbiviimine	1
Teabepäevad seoses toetuste taotluste esitamisega	1
Toetused	1
Toiduainete töötlemiseks hoonete/sisustuse vastavusse viimine	1
Toiduohutuse juhtimissüsteemi siseaudiitori koolitus	1
Tootmise efektiivsus ja tootmise juhtimine	1
Tootmise ja müügi koostöö toidutööstuses	1
Traktoristide täiendkoolitus	1
Töö kaubanduskettidega	1
Vene keele koolitus	1
Väikeste põllumajandusettevõtete majandamine.	1
Väiketootja igapäevase tegevuse efektiivsuse suurendamine	1
Väiketootja nõuded toodangu turustamisel	1

5 Koolitusvorm

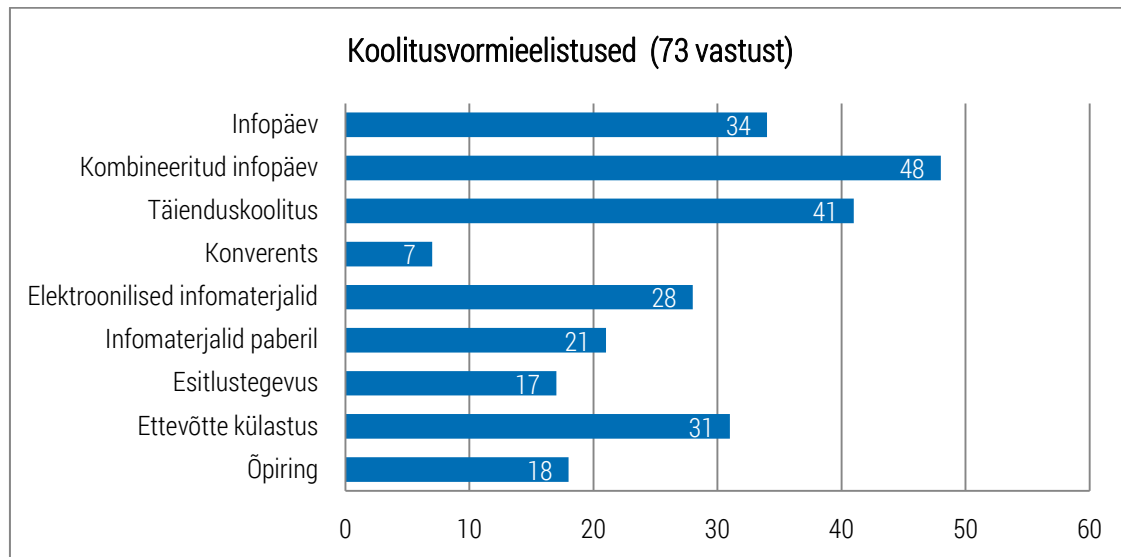
Küsitluses paluti vastajatel märkida ka teadmiste edastamiseks kõige sobivam tegevusvorm ning soovi korral ka valikut põhjendada. Valida sai 9 koolitusvormi vahel ning iga vastaja võis valida neist mitu sobilikku. Kõik vastanud (73) valisid vähemalt ühe sobivaima koolitusvormi.

Valitavad koolitusvormid olid järgmised.

- **Infopäev.** Loengu vormis infopäev toimub valdavalt ühes töökeskkonnas – õppetöoks või koosolekuks kohandatud ja sisustatud ruumis. Infopäeval teavitatakse uuest või aktuaalsest teemast, nt uued õigusaktid, taime- või loomahaigused jne.
- **Kombineeritud infopäev.** Infopäeva ühe osa moodustab loeng õppetöoks või koosolekuks kohandatud ja sisustatud ruumis ning teine osa viiakse läbi mõne ettevõtte põldude, loomakasvatuse või töötlemisruumide/tehnoloogia vaatlusena. Infopäeval teavitatakse uuest või aktuaalsest teemast, nt uued õigusaktid, taime- või loomahaigused jne.
- **Täienduskoolitus.** Täienduskoolitus võib olla vahelduva mahu, vormi ja sisuga. Täienduskoolituse eesmärk on kindlat tüüpi oskuste omandamine.
- **Konverents.** Konverents on riikide, ühiskondlike või teaduslike organisatsioonide esindajate kogunemine teatavate küsimuste arutamiseks ja otsustamiseks, teabe jagamiseks ning konsultatsioonide korraldamiseks. Konverentsil on seotud teadus ja praktika, erinevad tegevustasandid.
- **Elektroonilised infomaterjalid.** Elektroonilise väljaande võib avaldada internetis ning seda võib levitada digitaalsel infokandjal (nt CD, film, nutirakendus).
- **Infomaterjalid paberil.** Infomaterjal võib olla esitatud eri formaatides (nt koolitusmaterjal, õppevahend, käsiraamat jne).
- **Esitlustegevus.** Esitlustegevus tutvustab uut või juba olemasolevat tehnoloogiat, tegutsemis- või tootmisviisi ning seeläbi teavitatakse sihtgruppe nende tööks vajalikest teemadest.
- **Ettevõtte külastus.** Ettevõtte külastuse põhiolomuseks on kavandatud ja sihipärane tegutsevate ettevõtete või organisatsioonide külastus. Ettevõtte külastus võimaldab osalejatel näha ja tutvuda ettevõtte tegevusvaldkonna, töö spetsiifiliste iseärasuste ja töökeskkonna teguritega.
- **Õpiring.** Õpiringi moodustab ühiste huvidega õppijate rühm, kes plaanipäraselt ja regulaarselt kokku saab, et tundma õppida erinevaid protsesse ning arendada oma oskusi ja võimeid.

Esitatud vastustest nähtub (joonis 2), et kõige enam eelistati koolitusvormidest kombineeritud infopäeva ning täienduskoolitust. Kõige ebasobivamaks peeti konverentsi.

Joonis 2. Koolitusvormide jaotus

Oma valikut põhjendas 19 vastanut; põhjendused on toodud tabelis 8 (kirjaviis muutmata).

Tabel 8

Jrk.	Vastaja eelistatud koolitusvorm	Põhjus
1.	Infopäev, täienduskoolitus, õpiring	Mõned teoreetilised asjad saaks rääkida ära täiendkoolituse või infopäeva raames. Praktilisemad koolitused tahaks teha workshopi variandis. Lisaks oleks hea kui koolitaja viiks ennast kurssi workshopil osalejate taustaga ja teeks võimalikult praktilise ja kasutatava koolituse.
2.	Täienduskoolitus	Lühikese ajaga saab end täiendada kuid eriala nõuab natuke pikemat tähelepanu.
3.	Kombineeritud infopäev, elektroonilised infomaterjalid	Teoreetilised teadmised on vajalikud protsesside mõistmiseks. Teooria edastamine on efektiivsem loenguga. Protsesside ja tehnikate omandamisele aitab kaasa nendega tutvumine tegelikus elus. Viimane on ka põllumeestele huvipakkuvam. Elektrooniliste infomaterjalide olemasolu võimaldab soovi korral infot kiiresti edastada ning korduvalt tarvitada.
4.	Infopäev, kombineeritud infopäev, konverents, elektroonilised infomaterjalid, infomaterjalid paberil, esitlustegevus, ettevõtte külastus	Erinevad valikud sõltuvad teemast, sihtgrupist ja valdkonnast.
5.	Kombineeritud infopäev, elektroonilised infomaterjalid, ettevõtte külastus	Teooria koos praktikaga.
6.	Infopäev, kombineeritud infopäev, ettevõtte külastus	Hea teada kuidas teised samas valdkonnas toimetavad ettevõtjad oma tööd korraldavad ja hakkama saavad. Samas teoreetilised teadmised (müük ja turundus) on ka olulised.
7.	Infopäev, kombineeritud infopäev, täienduskoolitus, elektroonilised infomaterjalid, infomaterjalid paberil, esitlustegevus, ettevõtte külastus	Kõik õppimisviisid on head, mis sisaldavad praktilisi tegevusi, kas siis mõnes ettevõttes või selleks kohaldatud ruumis.

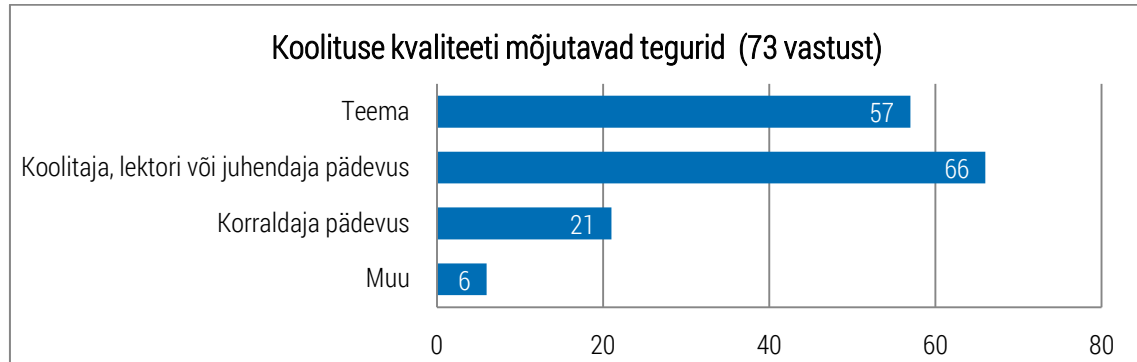
Jrk.	Vastaja eelistatud koolitusvorm	Põhjendus
8.	Infopäev, kombineeritud infopäev, täienduskoolitus, elektroonilised infomaterjalid.	Ma arvan, et nii on mõttekas.
9.	Kombineeritud infopäev, konverents, elektroonilised infomaterjalid, ettevõtte külastus.	Paljast juttu ja teksti on ülipalju niigi. Millegi funktsioneerimise nägemine koos selgitustega õpetab ja annab otstarbekuse hinnangu.
10.	Infopäev, infomaterjalid paberil.	Infopäeval spetsialistid teavad mida on vaja teada ja materjalidest saab pärast järgi vaadata.
11.	Kombineeritud infopäev, täienduskoolitus, õpiring.	Õpiring vahest parim.
12.	Infopäev, kombineeritud infopäev, infomaterjalid paberil, õpiring.	Infomaterjalid on vajalikud, et kodus hiljem teadmisi kinnistada ja vajadusel uuesti üle vaadtata vastavalt üleskerkinud probleemidele.
13.	Infopäev, kombineeritud infopäev, täienduskoolitus, esitlustegevus, ettevõtte külastus.	Kogemus. Suudan kiiresti haarata uue ja talletada uue info, mis mulle loenguvormis edastatakse või praktilise esitluse käigus tutvustatakse. Õpingid kisivad klubideks, kus oleksin andja rollis rohkem kui saaja rollis.
14.	Infopäev, elektroonilised infomaterjalid.	Kuna endal aega ja lugemine meeldib, lisaks oleks võimalus ka näha teisi kes selle tegevusega tegelevad.
15.	Kombineeritud infopäev, elektroonilised infomaterjalid, ettevõtte külastus.	Kiirel ajal peab olema info kiiresti kättesaadav, praktikute kogemused on olulisemad.
16.	Kombineeritud infopäev, ettevõtte külastus, õpiring.	Praktilised oskused ja teiste ettevõtete kogemustest õppimise aitab mõista teemasid paremini.
17.	Infopäev, kombineeritud infopäev, konverents, infomaterjalid paberil, esitlustegevus, õpiring.	Kombineeritult: infopäevad, paberil paljundusmaterjal, praktiline õpe, korralik esitus. Õpiringide juhendamist ja tegutsemist on vaja õppida.
18.	Infopäev, kombineeritud infopäev, elektroonilised infomaterjalid.	Kõige sobivam oleks elektroonilised infomaterjalid.
19.	Kombineeritud infopäev, konverents, esitlustegevus, õpiring.	Teadmiste edastamisel on efektiivsemad tegevused mis sisaldavad ka praktilist osa. Konverentsid võimaldavad välislektorite kaasamist ja nende poolt uudsete teadmiste esitamist.

6 Koolituse kvaliteeti mõjutavad tegurid ning eelistatud korraldajad

Küsitluse küsimuses number viis paluti vastajatel märkida koolituse kvaliteeti mõjutavad tegurid.

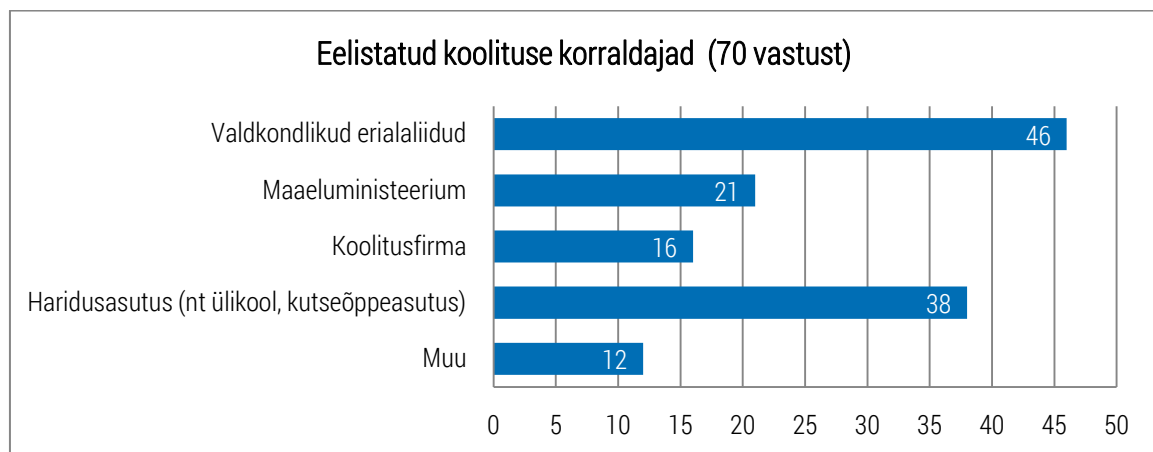
Vastuse esitasid kõik 73 vastanut. Enamik leidis, et koolituste puhul on olulisemateks teguriteks koolitaja, lektori või juhendaja pädevus (66 vastanut) ning koolituse teema (57 vastanut). 21 vastanut pidas oluliseks ka koolituste korraldaja pädevust (vt Joonis 3). Pädevate ja eelistatuimate korraldajatena nähti valdkondlikke erialaliite (46 vastanut) ning haridusasutusi (38 vastanut). Vähem nähti koolitustegevuste korraldajana Maaeluministeeriumit (21 vastanut) ja koolitusfirmasid (16 vastanut) (vt Joonis 4).

Joonis 3. Koolituse kvaliteeti mõjutavate tegurite jaotus

Koolituse kvaliteeti mõjutavate teguritena töid vastanud ise välja veel järgnevad aspektid: praktilised tegevused, toimumiskoht ja -aeg, maksumus, püstitatud eesmärgi täitmine ja aktuaalsus.

Joonis 4. Eelistatud koolituse korraldajate jaotus

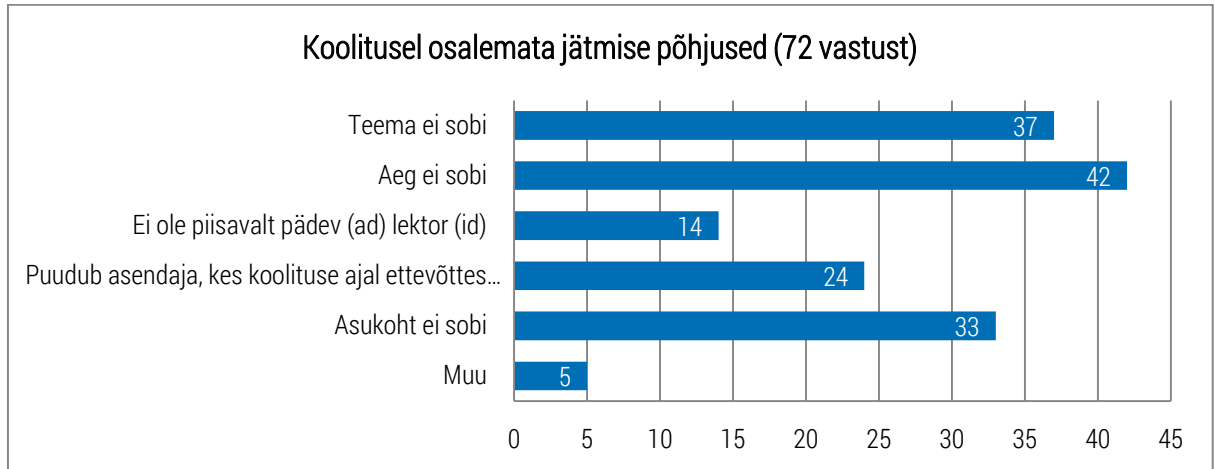

Lisaks pakkusid vastanud, et koolitusi võiksid läbi viia ka metsamasinate tootjad, ettevõtjad, aretajad, valdkonna edukamad, nõuandekeskused, erialaseltsid, tegutsevad talunikud, loomaarstid, kogemustega nõustajad, eluaegsed mesinikud, teemaga kursis olevad praktikud, Põllumeeste Liit. Üks vastanu märkis lisaks: „korraldaja osas pole eelistust vaid tähtis on, sisu ja lektorid“.

7 Koolitusel osalemata jätmise põhjused ning eelistatud toimumisajad

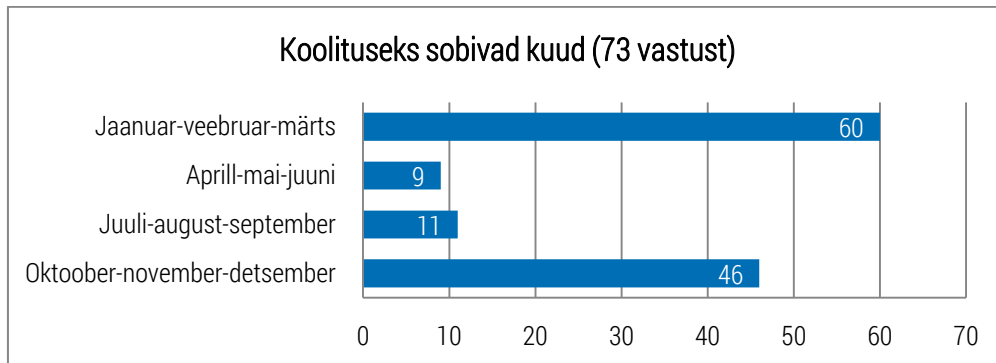
Küsitluses esitatud vastustele tuginedes saab järeldada, et peamise koolitusel osalemata jätmise põhjuseks on selle ebasobiv toimumisaeg (vt Joonis 5). Vaadates seda, millist toimumisaega vastanud eelistasid, võib järeldada, et sobivamaks koolituste toimumise ajaks peetakse kas aasta algust (jaanuar-veebruar-märts) või aasta lõppu (oktoober-november-detsember) (vt Joonis 6). Nädalapäevade arvestuses märgiti kõige sobivamateks päevadeks teisipäeva, kolmapäeva ning neljapäeva (vt Joonis 7).

Joonis 5. Koolitusel osalemata jätmiste põhjuste jaotus

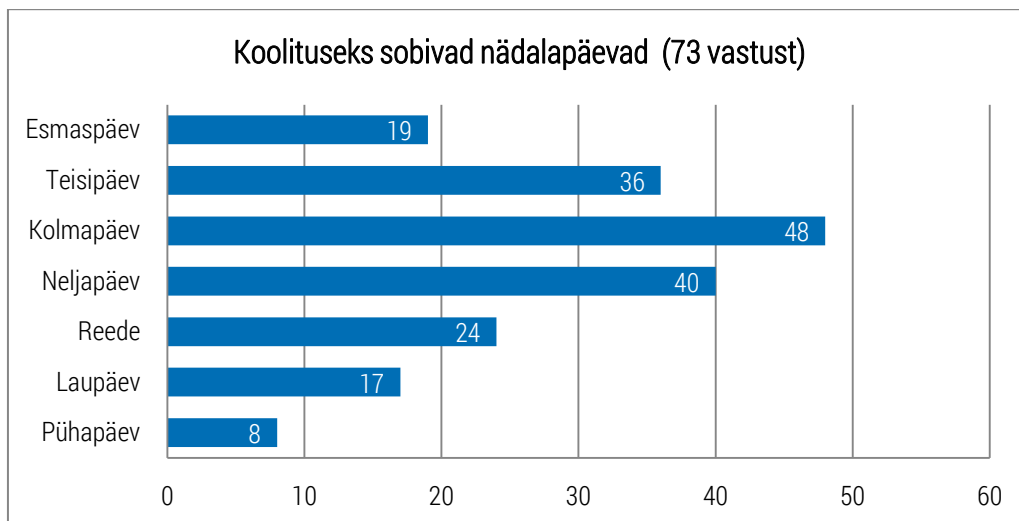

Lisaks ette antud põhjustele said vastajad ka ise täiendavaid põhjuseid esitada. Vabavastustes toodi välja, et osalemata jääb ka järgmistel põhjustel: „koolitused toimuvad kui loomad poegivad“, „teemade kattuvus/korduvus“, „olen ise laisk olnud“, „grupid on täidetud väga kiirelt“.

Joonis 6. Koolituseks sobivate kuude jaotus

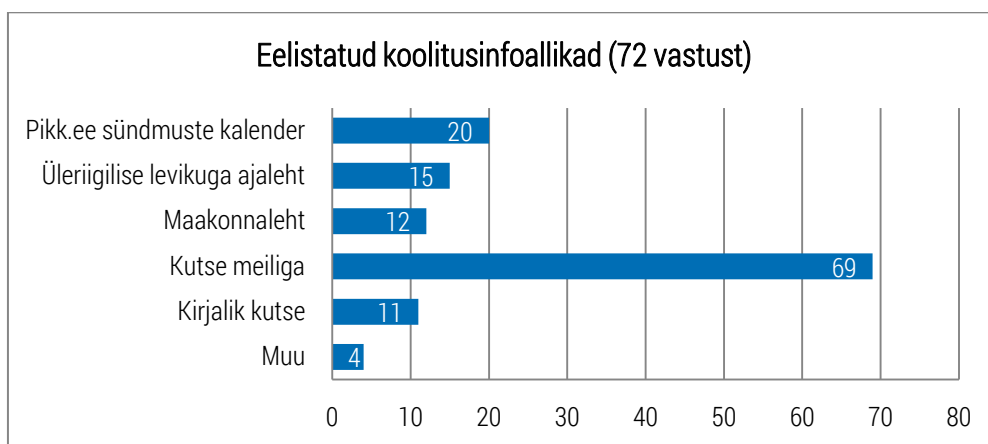
Joonis 7. Koolituseks sobivate nädalapäevade jaotus

8 Eelistatud koolitusinfoallikad

Küsimustiku kaheksanda küsimusega sooviti saada tagasisidet selle kohta, mis oleksid kõige efektiivsemad infoallikad, et sihtrühma võimalikult laialt ja õigeaegselt teavitada erinevatest koolitustest. Ette oli antud 6 varianti, millest võis valida mitu sobilikku. 72 vastanust eelistas valdav enamik (69) saada koolituste toimumise kohta kutse meiliga (vt Joonis 8).

Joonis 8. Eelistatud koolitusinfoallikate jaotus

Vastanud, kes eelistasid koolitusinfo allikana üleriigilise levikuga ajalehte või maakonnalehte, tõid mõnel juhul välja ka eelistatud lehtede nimed. 10 korral märgiti ära Maalehte, 3 korral Postimeest, lisaks ka Sakalat, Hiiu Lehte, Päevalehte, Rapla Sõnumeid, Lõunalehte ja Pärnu Postimeest.

9 Mahepõllumajanduslik tootmine ja töötlemine

73 vastanust märkis 49 oma ettevõtte tegelevaks tavategevustega ning 22 mahetegevustega. Kaks vastanut märkisid oma ettevõtte tegelevaks nii tava- kui ka mahetegevustega.

Allpool olevas analüüsis on aluseks võetud need 22 vastanut, kes märkisid oma ettevõtte tegelevaks mahetegevustega.

Enamik vastanuist ehk 20 märkisid oma ettevõtte suuruseks 9 või vähem töötajat, 1 vastanu märkis ettevõtte suuruseks 10–49 töötajat ning 1 vastanu ettevõtte suurust ei märkinud.

Mahetegevustega tegelejate poolt esitati 66 teemat ja need on järgmised (kirjaviis muutmata).

Tabel 9

Nimetatud teema	Nimetamisi
Turundus	4
Müük	2
Export	1
Farmikülastused teistes riikides	1
Finantsmajandus	1
HCCP	1

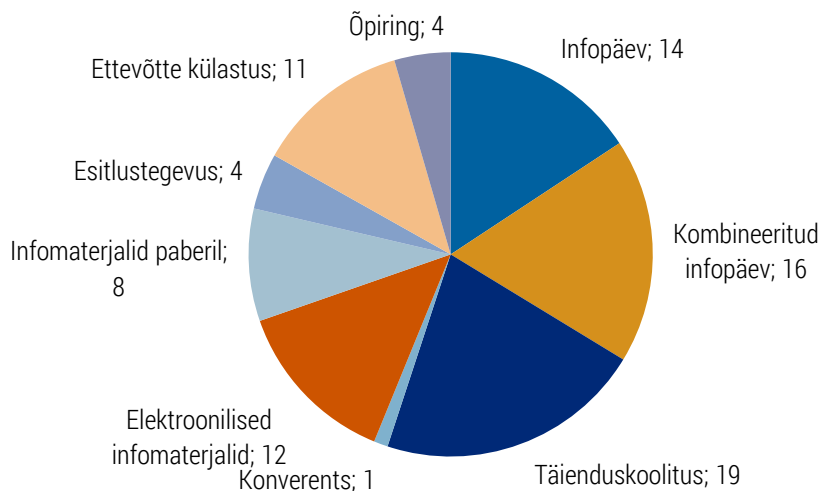
Nimetatud teema	Nimetamisi
Jõudluskontroll ja edukas tõuaretus	1
Kaldakaitsevööndis olevate metsade majandamine	1
Kitsekasvatus	1
Kitsepiimatoodete valmistamine	1
Koresööda varumine, tegemine (hein, silo, põhk), ladustamine	1
Laudas loomade pidamine, jootmine, söötmine korasöödaga, sööda ratsioonide koostamine erinevatele looma gruppidele (eri vanuses).	1
Lihatallede nuumamine mahelambakasvatases	1
Lihatoodete tehnoloogia	1
Lihaveiste kasvatamine/realiseerimine	1
Liigirikkuse säilitamine ja suurendamine püsirohumaadel ja looduslikel rohumaadel	1
Lisarahastusvõimalused veistekasvatusele	1
Looduslike rohumaade hooldamine, nõuetele vastavus	1
loomakasvatus (veised)	1
Loomakasvatus majandusharuna (mitte lemmikloomadena)	1
loomakasvatusest ja taimekasvatusest tekkivate jäätmete taaskasutus	1
Maaettevõtluse võimalused ilma maata ja kohaliku turuta	1
Mahe kartulikasvatus	1
Mahe küülikukasvatus	1
Mahe maasikakasvatus	1
Mahe marjakasvatus- mustsõstar	1
mahe väetised puuviljakasvatases	1
mahekasvatuse taimekaitse puuviljaaias	1
Mahetootmine	1
Mahetootmises kasutatavad taimekaitsevahendid ja väetised	1
Mahetootmises rakendamist leidvad uued tootmisvõtted... arengusuunad	1
Mesinduse vajalikkuse selgitamine kõigile põllumajandusega tegelevatele valdkondadele	1
Mesinike koostöö loomakasvatajatega	1
Mesinike koostöö metsa-omanikega, korjema rikastamise osas	1
Mesinike koostöö tava põllumeestega	1
Metsa kõrvalkasvatuse võimalused, energiapõhine	1
Metsamesindus	1
Mis on mahe ? Kas mitte midagi tegemine või tark maaharimine?	1
Mullakaitse, maa harimine ja väetamine mahepõllumajanduses	1
Pakendiaruandlus	1
PLK alade hooldamine	1
Projektide koostamine (toetuste saamiseks)	1
Põldude korrashoid	1
põllumajanduslik raamatupidamine	1
Raamatupidamine, äriplaani koostamine, omahinna arvutamine	1
Rohumaaviljelus	1
Sanktsioonidesse takerdumised	1
Seadusandluse muudatused	1
Seonduvad erialamessid	1
Tervisehoid, värkimine, verevõtmised	1
Toetused	1
Toetused mahelambakasvatases, nõuetele vastavus, toetusõiguslikkus, kontrollid ja toetuste	1

Nimetatud teema	Nimetamisi
vähendamine	
Toiduainete töötlemine ehk oma toorainest lõpp-produkti valmistamine ja turustamine	1
Toiduainete töötlemiseks hoonete/sisustuse vastavusse viimine nõuetele	1
Töö kaubanduskettidega	1
Udarapõletikud veistel	1
Bilansi lugemise oskus	1
uued õunasordid eesti kliimas	1
Veiste kasvatamine suvel, karjamaal koplites. Karjused, jootmine, looma tervis, vasikate märgistamine, vajalike dokumentide esitamine JKK, PRIA-sse	1
Viirushaigused veistel	1
Väiketootja nõuded toodangu turustamisel	1
Viljapuu- ja marjakasvatuses kasutatavad looduslikud kahjurite tõrjemeetodid	1
Õunapuude kaitsmine kahjurite eest	1
Õunapuude võimalike väetiste kasutamine mahepõllumajanduses	1

Koolitusvormidest eelistati kõige enam kombineeritud infopäeva (16 vastanut) ja infopäeva (14 vastanut); konverentsi pidas oluliseks vaid üks vastanu (Joonis 9).

Joonis 9. Mahetegevuste kategooria eelistatud koolitusvormide jaotus

Oma koolitusvormieelistust põhjendas 8 vastanut; esitatud põhjendused on kirjas tabelis 10 (kirjaviis muutmata).

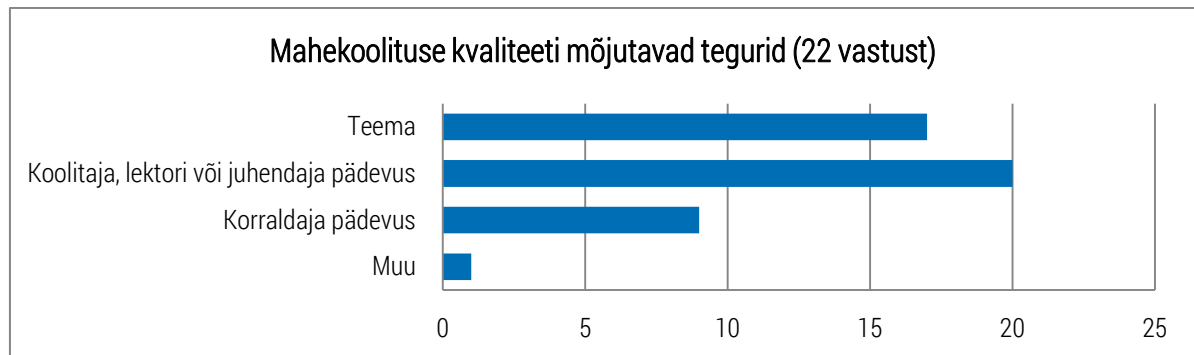
Tabel 10

Jrk.	Vastaja eelistatud koolitusvorm	Põhjendus
1.	Infopäev, kombineeritud infopäev, ettevõtte külastus	Hea teada kuidas teised samas valdkonnas toimetavad ettevõtjad oma tööd korraldavad ja hakkama saavad. Samas teoreetilised teadmised (müük ja turundus) on ka olulised.
2.	Infopäev, kombineeritud infopäev, täienduskoolitus, elektroonilised infomaterjalid, infomaterjalid paberil, esitlustegevus, ettevõtte külastus	Kõik õppimisviisid on head, mis sisaldavad praktilisi tegevusi, kas siis mõnes ettevõttes või selleks kohaldatud ruumis.
3.	Kombineeritud infopäev, konverents, elektroonilised infomaterjalid, ettevõtte külastus.	Paljast juttu ja teksti on ülilpalju niigi. Millegi funktsioneerimise nägemine koos selgitustega õpetab ja annab otstarbekuse hinnangu.

Jrk.	Vastaja eelistatud koolitusvorm	Põhjendus
4.	Infopäev, kombineeritud infopäev, infomaterjalid paberil, õpiring.	Infomaterjalid on vajalikud, et kodus hiljem teadmisi kinnistada ja vajadusel uuesti üle vaadata vastavalt üleskerkinud probleemidele.
5.	Infopäev, kombineeritud infopäev, täienduskoolitus, esitlustegevus, ettevõtte külastus.	Kogemus. Suudan kiiresti haarata uue ja talletada uue info, mis mulle loenguvormis edastatakse või praktilise esitluse käigus tutvustatakse. Õpingid kisivad klubideks, kus oleksin andja rollis rohkem kui saaja rollis.
6.	Infopäev, elektroonilised infomaterjalid.	Kuna endal aega ja lugemine meeldib, lisaks oleks võimalus ka näha teisi kes selle tegevusega tegelevad.
7.	Kombineeritud infopäev, elektroonilised infomaterjalid, ettevõtte külastus.	Kiirel ajal peab olema info kiiresti kättesaadav, praktikute kogemused on olulisemad.
8.	Infopäev, kombineeritud infopäev, elektroonilised infomaterjalid.	Kõige sobivam oleks elektroonilised infomaterjalid.

Jooniselt 10 selgub, et mahetegevuste kategoorias peeti võrdselt olulisteks koolituse kvaliteeti mõjutavateks teguriteks nii teemat kui ka koolitaja, lektori või juhendaja pädevust. Oluliseks peeti ka korraldaja pädevust ning pädeva korraldajana nähti kõige enam valdkondlikke erialaliite (17 vastanut). Vähem nähti pädevate korraldajatena Maaeluministeeriumit (9 vastanut), haridusasutusi (6 vastanut) ning koolitusfirmat (3 vastanut). Vabavastusena pakuti veel variante, et koolitusi võiksid korraldada valdkonnas edukad tegijad, erialaseltsid, kogemustega nõustajad ja eluaegsed mesinikud.

Joonis 10. Mahekoolituse kvaliteeti mõjutavate tegurite jaotus

Mahetegevuste kategooria vastanutest 20 nimetasid peamise infokanalina meilitsi saadetavat kutset. Vähem nimetati info saamise kanaliks pikk.ee veebilehekülge ning üleriigilise ja maakondliku levikuga ajalehti. Koolituse toimumise ajana eelistati aasta algust ehk perioodi jaanuar-veebruar-märts (19 vastanut) ning aasta lõppu ehk perioodi oktoober-november-detsember (15 vastanut). Tunduvalt vähem nimetati perioode, mis jäid aasta keskele – perioode aprill-mai-juuni (1 vastanu) ja juuli-august-september (3 vastanut).

Nädalapäevadest eelistati peaaegu võrdselt kõiki nädalapäevi, v.a pühapäeva, mida eelistas vaid kolm vastanut. Nädalapäevade eelistusena nimetatud kordade arv on toodud tabelis 11.

Tabel 11

Nädalapäev	Nimetamisi
Esmaspäev	8
Teisipäev	13
Kolmapäev	14
Neljapäev	9
Reede	6
Laupäev	7
Pühapäev	3

10 Küsitluses osalenute ettepanekud

Küsitluse lõpuosas oli kõigil vastanutel võimalus esitada vabavastusena muid küsitluse teemaga seotud kommentaare. Kommentaarivälja täitis 12 vastanut, kellest üks märkis, et tal pole kommentaare. Kommentaarid on muutmata kujul, v.a juhul kui oli otstarbekas lisada juurde kommentaari esitanud vastaja põhitegevusvaldkonna määratlus.

Esitatud kommentaarid olid järgmised (kirjaviisi muutmata).

- Teadmisi saab jagada see, kellel neid on. Rahastamise keskendumine teabelevile ja infoiirdele tähendab panustamist välislektoritele. Kellest mitte igäühel ei ole piisavalt kriitikameelt oma pakutava sobivuse hindamiseks Eesti oludes.
- Palume saata kokkuvõtte küsitluse tulemustest Eesti Hobusekasvatajate Seltsi ehs@ehs.ee
- Koolitus võiks avardada ka toote müügivõimalusi lisaks erialastele asjadele.
- Vaja on rohkem praktilise suunitlusega koolitusi, mida saab kohe rakendada hakata.
- Koolitusi võiks olla tihedamini (vastaja põhitegevusvaldkond: A014 Loomakasvatus; C101 Liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine).
- Rohkem on vaja oskusteavet selles valdkonnas tegutsevatelt inimestelt, kuidas mingisuguseid probleeme lahendada (vastaja põhitegevusvaldkonnad: A011 Üheaastaste põllukultuuride kasvatus; A012 Mitmeaastaste taimede kasvatus; A014 Loomakasvatus; A015 Segapõllumajandus; A016 Põllumajandust abistavad tegevusalad ja saagikoristusjärgsed tegevused; A021 Metsakasvatus ja muud metsamajanduse tegevusalad; A024 Metsamajandust abistavad tegevused; C103 Puu- ja köögivilja töötlemine ja säilitamine; C105 Piimatoodete tootmine).
- Koolitus ei tohi olla toetuste kärpimise hirmuga peale sunnitud!
- Koolitusi on kindlasti vaja, kordamine on tarkuse ema.
- Loodan, et mõtlete tõesti mu ettepaneku peale - mida mesinikud on aastakümneid oodanud. ERITI METSANDUSE INIMESTEGA KOHTUMIST...MESINIKUD ON KOHTUNUD BIOLOOGIA ÕPETAJATEGA, MEDITSIINI VALDKONNA TÖÖTAJATEGA JNE. Kuid just põllumajandus-sektor ja metsandus teeb mesindusele (sageli teadmatusest) kõige rohkem kurja.

- Kui ühele sihtgrupile on liiga palju koolitusi korraga, siis ei ole võimalik osaleda -- vajalik on koolituste koordineerimine.
- Tavaliselt toimuvad koolitused Hiiumaast nii kaugel, et osalemine on raskendatud. Kui toimub Hiiumaale ligemal, siis ei tegele antud valdkonnas (vastaja põhitegevusvaldkonnad: C103 Puu- ja köögivilja töötlemine ja säilitamine; C110 Joogitootmine).
- Vajalik komplektne, antud põllumajandusettevõtja jaoks spetsiifiline nõustamine, mis selgitaks kliendile ka seda, millistel puhkudel tal näitena ei oleks pikemas perspektiivis üldse mingit toetust taotleda. Ehk siis nõustajate-konsulentide laiema pildi nägemise võimekuse puudumine.
- E-PRIA küll suur samm edasi, kuid absoluutselt ebapiisav ja mitmetiõlgendav kirje-teatis kliendile näiteks peale taotluse esitamist-kinnitamist portaalis. Lühidalt selgelt ebapiisav ja tavakasutajale mittemõistetav on-line tagasiside "keskmisele" taotlejale. Süsteem on pigem ametnike-, kui kliendikeskne.

11 Kokkuvõte

Kokkuvõtvalt võib öelda, et ajavahemikul 2.–16.05.2016 läbi viidud küsitluses „Põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori koolitusvajadus“ saadi ülevaade koolituste hetkeseisust ja vajadustest põllumajandus-, toidu- ning metsandussektoris. Küsitluses osales 73 vastajat ning erinevaid teemasid esitati kokku 209.

Kõige aktiivsemad vastajad olid 9 või vähema töötajaga väikeettevõtjad ning tegevusvaldkondadest olid enim esindatud loomakasvatus ja segapõllumajandus. Koolitusvormidest pidasid vastanud kõige olulisemaks kombineeritud infopäeva ja täienduskoolitust ning kõige ebasobivamaks konverentsi. Vastanutest 19 ka põhjendas oma koolitusvormieelistust.

Koolituse kvaliteeti mõjutavatest teguritest peeti oluliseks koolituse teemat ning koolitaja, lektori või juhendaja pädevust. Lisaks peeti koolitust mõjutavateks teguriteks praktilisi tegevusi, toimumiskohta ja -aega, maksumust, püstitatud eesmärgi täitmist ja aktuaalsust. Pädevate korraldajatena eelistati valdkondlikke erialaliite ning haridusasutusi. Võimalikeks koolituste korraldajateks pakkusid vastajad lisaks etteantutele ka metsamasinate tootjaid, ettevõtjaid, aretajaid, valdkonna edukamaid, nõuandekeskusi, erialaseltse, tegevaid talunikke, loomaarste, kogemustega nõustajaid, eluaegsed mesinikke, teemaga kursis olevaid praktikuid, Põllumeeste Liitu. Mõni vastanu märkis, et oluline pole mitte koolituse korraldaja, vaid sisu ja lektorid.

Levinuimaks koolitustel osalemata jätmise põhjuseks märgiti ebasobivat toimumisaega. Sobivaimaks koolituse toimumise ajaks peeti aasta algust (jaanuar-veebruar-märts) või aasta lõppu (oktoober-november-detsember). Nädalapäevade arvestuses peeti kõige sobivamateks päevadeks teisipäeva, kolmapäeva ning neljapäeva.

Koolitusinfo saamise võimalustest eelistati ülekaalukalt meilitsi saadetavat kutset.

Eraldi toodi analüüsis välja mahepõllumajandusliku tootmise ja töötlemisega (ehk mahetegevustega) tegelevate vastanute eelistused. 73 vastanust märkis 49 oma ettevõtte tegelevaks tavategevustega ning 22 mahetegevustega; neist viimaste vastuste baasil koostati ka maheettevõtjate eelistuste analüüs.

Mahetegevuste valdkonnas olid esindatud samuti peamiselt 9 või vähema töötajaga ettevõtted ning maheteemasid esitati kokku 66. Koolitusvormidest eelistati enim kombineeritud infopäeva ning oma koolitusvormieelistust põhjendasid 8 vastajat. Võrdselt oluliseks koolituse kvaliteeti mõjutavateks teguriteks peeti nii teemat kui ka koolitaja, lektori või juhendaja pädevust. Tähtsaks peeti aga ka korraldaja pädevust. Pädeva korraldajana nähti kõige enam valdkondlikke erialaliite. Nimetati veel, et koolitusi võiksid korraldada valdkonnas edukad tegijad, erialaseltsid või kogemustega nõustajad ja eluaegsed mesinikud. Mahetegevustega tegelevatest vastanutest 20 nimetasid peamise koolitusinfoallikana meilitsi saadetavat kutset. Vähem nimetati info saamise allikaks veebiportaali pikk.ee ning üleriigilise ja maakondliku levikuga ajalehti. Ajaliselt eelistati, et koolitused toimuksid aasta alguses või aasta lõpus.